

Boek over 65 jaar Rietveldpaviljoen, de plek die ondanks alles voor de kunst behouden bleef

do 16 jan, 14:57

Het boek schetst in toegankelijke taal en met veel beeldmateriaal de geschiedenis van Hermen Molendijk tot Hans van Helden.

AMERSFOORT

Het Rietveldpaviljoen bestaat 65 jaar en is al die tijd voor de kunst behouden gebleven. Een mijlpaal dus en tijd voor een monumentaal boekwerk, dat er inderdaad is gekomen. Het boek schetst in toegankelijke taal en met veel beeldmateriaal de geschiedenis van Hermen Molendijk tot Hans van Helden; van de burgemeester die ondanks alle weerstand dit paviljoentje van de grond wist te krijgen, tot de krasse zeventiger die tegenwoordig naar eigen zeggen fungeert als 'stamoudste'.

door Jeroen de Valk

Zo'n boek is bijna onvermijdelijk ook een tijdsbeeld. Het toont foto's en krantenartikelen uit de eerste jaren: Molendijk en andere gewichtige heren met stropdassen die het volk wilden verheffen. De Amersfoortse Courant bracht verslag uit in werkelijk enorme verhalen, het ene

na het andere, die tegenwoordig overkomen als grauwe kolommen. Het dagblad was mede-initiator van prijzen en lezingen. Aan doelgroep-denken werd nog niet gedaan, ook de pers wist wat goed was voor de burger.

Daarop volgen de jaren '70 en '80: nog steeds die ellenlange verhalen maar nu ook mannen met woeste snorren, veelal actief voor een 'Kreatief' centrum. Posters met schreefloze letters, alles in onderkast.

'KWARTIERMAKER'

En dan de lusteloze ontmanteling van dit alles. Een duur adviesbureau adviseerde nog in 2019 om hier foto's te exposeren, terwijl het collectief 033Fotostad er allang was neergestreken. Er moest ook hoognodig een 'kwartiermaker' en daarna nóg een kwartiermaker komen, terwijl Van Helden allang aan het kwartier maken was. De erkenning kwam uiteindelijk. Al lijkt het vanzelf te spreken dat het paviljoen grotendeels wordt gerund door een onbezoldigde groep gepensioneerden.

Het kost de huidige cultuurwethouder Tyas Bijlholt moeite om de cultuur overeind te houden. Maar hij is jong en energiek en heeft ook het parkeerbeleid in zijn portefeuille, dus hem blaas je niet zomaar omver. Al helemaal niet door tirades op Facebook.

OOGVERBLINDEND

Het boek heet 'Hoeveel geluk kan een stad hebben / Rietveldpaviljoen De Zonnehof bestaat 65 jaar', geschreven zonder vraagteken want ontleend aan een gedicht van nog zo'n Amersfoorts monument: vormgever Adri Colpaart. Zijn gedicht staat paginagroot afgedrukt; Colpaart constateert hierin: „Je hoeft er niet voor op reis. / Het staat er, aanraakbaar. / Een toonbeeld van licht, lucht en ruimte. Bedrieglijk van eenvoud.”

Zo is het maar net. De 208 pagina's werden volgeschreven door Anton Groot, Theo Miltenburg en Van Helden. Waarbij moet worden aangetekend dat Groot vier van de zes hoofdstukken voor zijn rekening nam, en dat de auteurs werden gesteund door onder anderen Louise Dekkinga, die de oogverblindende opmaak voor haar rekening nam. Mirjam de Jong leidde de productie en bracht alles tot een goed eind.

Groot, die al sinds de roerige tijden van de Akademie voor Beeldende Vorming in Amersfoort rondloopt, beschikt over een prettige schrijfstijl; verzorgd, maar zonder de aandacht op de taal zelf te richten.

PETER REURSLAG?

Het boek levert tevens een bijdrage aan het gevecht tegen de vergetelheid. Mensen en gebeurtenissen die dreigen te verdwijnen in de nacht der eeuwen, worden door Groot cum suis weer onder de aandacht gebracht. Belangrijk in vluchtige tijden waarin snel wisselende adviseurs spreken van 'innovatief' en 'uitdaging' en politici ook komen en gaan.

Neem de krantenpagina's die hier zijn herdrukt; één ervan biedt een interview in de Amersfoortse Courant, 1988, met Peter Reurslag, scheidend directeur van de ACR (Amersfoortse Culturele Raad), afgenomen door Max Smith. De lezer anno 2025 denkt waarschijnlijk: nooit van gehoord. Peter Reurslag? Max Smith? De ACR? Alleen de maker van de foto zal misschien een bel doen rinkelen: het is Brand Overeem, ooit de sterfotograaf van de Amersfoortse Courant. Zijn werk werd er onlangs nog geëxposeerd.

TWEEKOPPIGE KUNSTREDACTIE

Het verhaal dateert van eind 1988; Max Smith was toen 'chef' van de tweekoppige(!) kunstredactie aan de Stadsring, een functie die behelsde dat hij bijna non-stop bezig was; zelf aan het schrijven of freelancers aan het bellen. Reurslag gaf leiding aan de ACR, die vanaf 1971 – zo schrijft Groot, die er zijn vervangende dienstplicht vervulde – 'adviseert, de belangen behartigt van culturele instellingen, beleid vormt, maar vooral ook veel uitvoerende taken verricht'.

Groot schrijft dat onder directeur Reurslag de lokale kunstenaars 'een mooi podium vinden in De Zonnehof', zoals het paviljoen ook wel wordt genoemd. „Reurslag wil een breed publiek trekken, maar schroomt ook niet wat meer elitaire exposities naar Amersfoort te halen. Hij is niet alleen verantwoordelijk voor de Zonnehof, maar ook voor de programmering van het nieuwe theater De Flint en het openluchttheater Birkhoven, voor kunstzinnige vorming in het lager en voorgezet onderwijs en voor de nieuwe Artotheek.”

OVER DE GRENZEN

En: „De tentoonstellingen in deze periode zijn grotendeels ingegeven door de vele contacten van Reurslag met Belgische, Duitse en Scandinavische culturele attachés. (...) Met zijn grote netwerk laat Peter Reurslag Amersfoort over de grenzen kijken.”

De ARC werd in 1996 wegbezuinigd. Termen als 'bezuinigen' komen veel voor in dit boek, hoewel de auteurs meestal een montere toon bezigen. Al meteen, nog vóór het voorwoord, is een berichtje te lezen: in 2016 had het college van b & w zich voorgenomen om het paviljoen te verkopen. Anno 2018 stond het nog steeds op een verkooplijst, maar van verkoop zou dan alleen sprake zijn bij 'een aanbod dat je niet kunt weigeren'. Eind 2019 nam 033Fotostad hier zijn intrek, aanvankelijk als een soort leegstandsbeheerder. Geleidelijk kwamen er dwarsverbanden met theater, muziek, beeldende kunst, architectuur en literatuur.

CIRKEL ROND

Op zondagmiddag 14 april 2024 werd gevierd dat het paviljoen – mede dankzij gemeentelijke steun en erkenning – weer vijf jaar verder kan. De beherende stichting veranderde de naam van 033Fotostad in 033Rietveldpaviljoen.

In het naschrift is te lezen: „Na een moeilijke periode is de kunsthof op de Zonnehof weer springlevend, het optimisme van de grondleggers van destijds, Hermen Molendijk en Gerrit Rietveld, is weer terug, de cirkel is rond.”

Anton Groot, Hans van Helden en Theo Miltenburg: 'Hoeveel geluk kan een stad hebben / Rietveldpaviljoen De Zonnehof bestaat 65 jaar', Uitgeverij Zonnehof, te verkrijgen vanaf 19 januari. 033rietveldpaviljoen.nl

